

Knizky.sk

Herbert George Wells

ARMAGEDDONŮV
SEN

ARMAGEDDONŮV SEN.

HERBERT GEORGE WELLS

eknizky.sk

ARMAGEDDONŮV SEN. by eknizky.sk is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License, except where otherwise noted.

Obsah

ARMAGEDDONŮV SEN.

1

ARMAGEDDONŮV SEN.

Muž s bílou tváří vstoupil do vozu v Rugby. Pohyboval se zvolna, nevšímaje si domluvy svého nosiče, ano, dokud byl ještě na perronu, povšiml jsem si, jak nemocným se zdál. Sklesl do koutka proti mně, s povzdechem učinil nedokonalý pokus upravití svůj cestovní shawl a stával se nehybným, oči jeho hleděly bezvýrazně. Hned na to pohnul se pod dojmem mého pozorování, pohlédl na mne a natáhl malomyslně ruku po svém časopisu. Pak hleděl opět v mém směru.

Nepřál jsem si mluvit. Báł jsem se, že mimoděk byl jsem jemu na obtíž a v okamžiku byl jsem překvapen shledav, že mluví on.

„Prosím za prominutí,“ pravil jsem.

„Tato kniha,“ opakoval, ukazuje hubeným prstem, „jest o snech.“

„Ovšem,“ odpověděl jsem, neboť to byla Fortuum-Roscoeova „O povaze snů“ a titul byl na obálce.

Zamlčel se na krátkou dobu, jako by hledal slova: „Ano,“ pravil posléze, „ale nepoví vám ničeho.“

„Nevědí,“ dodal.

Hleděl jsem poněkud pozorněji do jeho tváře.

„Jsou sny,“ pravil „a sny.“

O takové větě nikdy se nehádám.

2 ARMAGEDDONŮV SEN.

„Domnívám se — —“ váhal. „Snil jste někdy? Myslím živě.“

„Sním velmi málo,“ odpověděl jsem. „Pochybují, mám-li tři živé sny v roce.“

„Ah,“ pravil a zdálo se, že okamžik sbírá své myšlenky. „Vaše sny nemísí se s vašimi vzpomínkami?“ tázal se náhle. „Nejsme přece v pochybnosti, přihodilo se toto neb nikoliv?“

„Sotva asi. Snad, že tu neb ondy na chvíli nevím určitě. Myslím, že málo lidí o tom uvažuje.“

„Praví on “ narážel na knihu.

„Praví, že se tak stává časem a podává běžný výklad o síle dojmu a tím vysvětluje, že se tato věc pravidlem nevyskytuje. Myslím, že víte cosi o těchto teoriích “

„Velmi málo — až na to, že nejsou správné.“

Jeho vyhublá ruka pohrávala si nějakou dobu s řemenem okna. Chystal jsem se znova ke čtení, a to patrně uspíšilo jeho následující poznámku. Naklonil se do předu tak, jakoby chtěl se mne dotknouti.

„Není tam něco o tak zvaném následném snění — které pokračuje noc od noci?“

„Myslím, že ano. Jsou tam případy, o nichž se pojednává ve většině knih o duševních nemocech.“

„Duševní nemoci! Ano. Mohu říci, že jsou to tytéž. Je to pravé jejich místo. Než co myslím —“ Hleděl na své kostnaté klouby. „Jest podobná věc vždy sněním? Jest to sen? Aneb je to cosi jiného? Nemohlo by to býti něco jiného?“

Byl bych učinil přítrž jeho mluvení, ale jeho tvář byla úzkostlivě stažena. Pamatuji se na pohled jeho pohaslých očí a na rty rudou barvou protkané — snad znáte onen pohled.

„Nehádám se ovšem, co o tom soudíte,“ pravil. „Tyto věci mne ubíjejí.“

„Sny?“

„Nazýváte-li je sny. Noc za nocí. Živé! — tak živé . . . toto“ (ukazoval na krajinu, která v proudech ubíhala kolem okna) „zdá se neskutečným u přirovnání s oním! Mohu se stěží upamatovati, kdo jsem, jakého jsem zaměstnání.

Přestal. „I nyní“

„Sen je stále týž — domníváte se?“ tázal jsem se.

„Jest po všem,“

„Co myslíte?“

„Zemřel jsem.“

„Zemřel?“

„Roztrhán a ubit, a nyní, tak mnoho mého života, když sen trval, jest mrtvo. Mrtvo na vždy. Snil jsem, že jsem jiný muž, víte, žijící v jiném dílu světa a v jiné době. Snil jsem noc co noc. Noc za nocí probouzel jsem se v tomto druhém světě. Čerstvé události a čerstvé příhody — až jsem dospěl k poslednímu“

„Kdy jste zemřel?“

„Když jsem zemřel.“

„A od té doby“

„Ne,“ pravil. „Díky Bohu! To byl konec snu . .

Bylo jasno, že jsem dospěl k jeho snu. A konečně, měl

4 ARMAGEDDONŮV SEN.

jsem volnou hodinu před sebou, světlo rychle uhasínalo, a Fortuum-Roscoe má nepříjemnou cestu s ním.

„Život v jiném čase,“ řekl jsem: „myslíte v některém jiném věku?“

„Ano.“

„Minulém?“

„Ne, budoucím — budoucím.“

„Roku tří tisícího, na příklad?“

„Nevím, jaký to byl rok. Věděl jsem, když jsem spal, když jsem snil, ale ne nyní, když bdím. Je spousta věcí, které jsem zapomněl, od té doby, kdy jsem se probudil z těchto snů, ač jsem je znal v době, když jsem byl — domnívám se, že to byly sny. Jmenovali rok jinak, než jak my rok nazýváme . . . Jak jej nazývali?“ položil ruku na čelo. „Ne,“ pravil, „zapomínám.“

Seděl, mdle se usmívaje. Na okamžik jsem se bál, že nezamýšlí vypravovati mně svůj sen. Zpravidla nenávidím lidí, kteří vypravují o svých snech, ale toto dojívalo mne jiným způsobem. Nabízel jsem i svou pomoc. „To počalo“ napověděl jsem.

„Byl živý od počátku. Zdálo se mi, že se v něm náhle probouzím. A co jest zvláštního, že v těchto snech, o kterých mluvím, nikdy nevzpomněl jsem na tento život, který žiji nyní. Připadalo mi, jakoby .byl dostatečný život ve snech, pokud trval. Snad Avšak chci vám vypravovati, co cítím, snažím-li se dle nejlepší vůle vše připomenouti si znova. Nepamatuji ničeho jasně, až jsem seznal, že sedím v jakési loggii a pohlížím na moře. Podřimoval jsem, a náhle

jsem se probudil — svěží a živý — ani nepatrně snivý — protože děvče přestalo mne ovívati.“

„Děvče?“

„Ano, děvče. Nesmíte mne přerušovati, sice mi zmatete vypravování.“

Přestal pojednou mluvit. „Nemyslíte snad, že jsem šílený?“ pravil.

„Ne,“ odpověděl jsem; „sníl jste. Vypravujte mi svůj sen.“

„Probudil jsem se, pravím, protože děvče přestalo mne ovívati. Nepřekvapovalo mne, že jsem se octl tam neb na podobném toho druhu místě, rozumíte. Necítil jsem, že jsem náhle v snění upadl. Jednoduše jsem s tím souhlasil na onom místě. Ať jakoukoliv vzpomínku mám o tomto životě, v tomto devatenáctém století, zmizela, jakmile jsem se probouzel, zmizela jako sen. Věděl jsem všechno o sobě, věděl jsem, že jméno mé nebylo již Cooper ale Hedon, a vše o svém postavení ve světě. Zapomněl jsem mnoho, když jsem se probudil — byl to nedostatek spojitosti myšlenek — než bylo to zcela zřejmo a holá pak skutečnost.“

Váhal opět, uchopiv řemen u okna, posunul svou tvář v před a hleděl na mne prosebně.

„Zdá se vám to jen klamem?“

„Ne, ne!“ křičel jsem. „Vypravujte, čemu se tato loggie podobala.“

„Ve skutečnosti nebyla to loggie — nevím, jak to nazvati. Hleděla k jihu. Byla malá. Byla celá ve stínu, až

6 ARMAGEDDONŮV SEN.

na polokruh nad balkonem, který ukazoval nebe a moře a roh, kde dívka stála. Byl jsem na lůžku — bylo to železné lože s lehkými pruhovanými poduškami — a dívka opírala se o balkon, zády ke mně. Světlo vycházejícího slunce dopadalo na její ucho a šíji. Její krásný bílý krk a malé chloupky, které tam vyrůstaly, její bílá šíje byly na slunci, a všechen vděk jejího těla byl ve studeném, modrém stínu. Byla oblečena — jak bych to popsal? Šat byl volný a splývající. A tam stála neustále, až myšlenka mne zaujala, jak krásná a vděkuplná jest, ač nikdy před tím jsem jí nespáčil. A když konečně jsem zavzdechl a povstával opíraje se o své rámě, obrátila svou tvář ke mně — —“

Umlkl.

„Žil jsem padesát pět roku na tomto světě. Měl jsem matku, sestry, přátele, ženu a dcery — všechny jejich tváře, hru jejich tváří, znám. Ale tvář tohoto děvčete — jest mně mnohem spíše skutečností. Mohu ji uvést zpět do své paměti, tak, že ji vidím znova — mohl bych ji nakreslit nebo namalovati. A konečně — —“

Přestal mluvit — ale neřekl jsem ničeho.

„Tvář snu — tvář snu. Byla krásná. Ne ona krása, která jest hrozná, studená a úctyhodná, jako krása světice; ani ona krása, která rozvíří smělé vášně; ale jakýs druh vyzařování paprsků, sladké rty, tající v úsměv a těžké, šedé oči. A pohybovala se půvabně, zdálo se, že má podíl na všech příjemných a krásných údělech —“

Zastavil se a jeho tvář byla sklopena a ukryta. Pak

pohlédl na mne a pokračoval, nečině dalšího pokusu tajiti naprostou svou víru ve skutečnost svého vypravování.

„Vidíte, že jsem odhodil své záměry a ctižádosti, odhodil vše, o čem jsem kdy pracoval neb po čem jsem toužil, k vůli ní. Byl jsem továrníkem daleko odtud na severu, měl jsem vliv, jmění a požíval jsem velké úcty, avšak ničeho tak jsem si nevážil, jako býti po jejím boku. Přišel jsem do města, tohoto města slunných zábav, s ní a zanechal všechny tyto věci bídě a zkáze, jen abych uchránil skoro jen zbytek svého života. Když jsem ji miloval, než jsem věděl, že měla o mne jakousi péči, než jsem uvážil, že by se odvážila — že bychom se odvážili, celý můj život zdál se nicotným a prázdným, prach a popel. Byl to prach a popel. Noc za nocí a po celé dlouhé dny toužil jsem a dychtil — má duše žila pro věc zakázanou!

„Avšak jest nemožno, aby muž vyprávěl druhému právě o těchto věcech. Jest to vzrušení, jest to barva, světlo, které přichází a odchází. Jen pokud jest ono tam, vše se mění, vše. Skutečností jest, že jsem odešel a zanechal je v jejich krizi, aby činili, co mohou.“

„Opustil jste, koho?“ tázal jsem se v rozpacích.

„Lid tam na severu. Vidíte — v tomto snu, vždy — byl jsem velikým mužem, podobný muž, ke kterému lidé přichází, aby jemu důvěřovali, aby kolem něho se shromažďovali. Milliony mužů, kteří nikdy mne nespatriili, byly pohotově konati činy a obětovati věci, protože mně důvěřovali. Hrál jsem tuto hru leta, tuto velkou, obtížnou úlohu, tuto nejistou, obrovskou politickou hru uprostřed

8 ARMAGEDDONŮV SEN.

nástrah a zrady, řeči a agitace. Byl to obrovský, otáčející se svět, a konečně měl jsem cosi podobného vojevůdci proti Gangu — víte, byl nazýván Gangem — druh úmluvy ničemných projektů a bídných ctižádostí a ohromné, veřejné, vzrušující hlouposti a hesel — Gang, který udržoval svět v hluku a slepotě rok od roku, a po celý ten čas svět byl unášen, unášen k nesmírné pohromě. Než, nemohu očekávati, že byste porozuměl duchu a osnovám roku — rok cosi jiného, chvatného. Měl jsem to vše, až do nejmenších podrobností — ve svém snu. Myslím, že mně o tom se zdálo, než jsem se probudil, a mizející obrys některého podivného a nového vývoje, jak jsem si představoval jej, dosud vznášel se kolem mne, když protíral jsem oči. Byla to některá všední příčina, která, bohudík, vrátila mne zpět slunečnímu světlu. Usedl jsem na loži a zůstal tak, pohlížeje na ženu a raduje se — raduje se, že jsem unikl z celé té vřavy a pošetilosti a násilí, než bylo příliš pozdě. Konečně, myslím — toto jest život — lásky a krásy, touhy a rozkoše, jest vyšší ceny nad všechny ony strašné zápasy pro nejisté, obrovské ukončení. A vyčítal jsem sobě, že jsem kdys zatoužil býti vůdcem, když mohl jsem své dny věnovati lásce. A pak, přemýšlel jsem, kdybych nebyl strávil dny svého mládí vážně a přísně, mohl jsem zničiti se pro ješitnou a bezcennou ženu, a při této myšlence celá má bytost věnovala se lásce a něžnosti k své drahé vládkyni, své drahé paní, která přišla konečně a přiměla mne — přiměla mne svým nepřekonatelným vděkem pro mne — abych položil onen život stranou.

„Jste hodna této oběti,“ pravil jsem; mluvil jsem nepřeje si, aby mne slyšela; jste toho hodna, má nejdražší; hodna hrlosti a chvály a všech věcí. Drahá! míti vás, vyvází to vše minulé.“ Na má nejasná slova obrátila se.

„Přijď, a uvidíš,“ křičela — i nyní ji slyším — ,pojď a uvidíš východ slunce na Monte Solaro.“

„Pamatuji, jak vyskočil jsem na nohy a přidružil jsem se k ní na balkoně. Položila bílou ruku na mé rámě a ukázala k velkým vápencům, rdíc se, jako vždy v životě. Hleděl jsem. Ale nejdříve jsem zpozoroval, že světlo sluneční na její tváři pohrává s obrysy jejích lící a krku. Kterak mohl bych popisovati vám scénu, kterou měli jsme před sebou? Byli jsme v Capri“

„Byl jsem tam,“ pravil jsem. „Vyšplhal jsem na Monte Solaro a pil vero Capri — špinavá tekutina jako jablečný mošt — na vrcholu.“

„Ah!“ pravil muž s bílou tváří; „pak snad můžete mně říci — uvidíte, zdali toto bylo vskutku Capri. Neboť ve svém životě nikdy jsem tam nebyl. Dovolte mi, popsati jej. Byli jsme v malém pokoji, jeden z nesmírného množství malých pokojů, velmi studený a slunečný, vyhloubených z vápníku v podobě mysu, velmi vysoko nad mořem. Celý ostrov, jak víte, byl jeden obrovský hotel, složitý nad vše vysvětlení, a na druhé straně byly míle plovoucích hotelů, a ohromná, plovoucí lešení, do nichž vjížděly létající stroje. Nazývali to Zábavním Městem. Ovšem, nic z toho nebylo tam za vaší doby — správněji, řekl bych, není ničehož toho nyní. Ovšem. Nyní! — ano.“

10 ARMAGEDDONŮV SEN.

„Nuže, tento náš pokoj byl na konci mysu, takže možno bylo uzříti východ a západ. Východně byl velký útes — snad tisíc stop vysoký — chladný, šedý, kromě jednoho jasného, zlatého okraje, a za ním Ostrov Siren a stráž pobřeží, která ztrácela se a přecházela do horkého východu slunce. A z tohoto stínu vypínal se Solaro přímý a vysoký, v červánkách a zlatém lemu, jako korunovaná kráska, a bílý měsíc ploval za ním po obloze. A před námi z východu na západ šířilo se mnohobarevné moře, celé skropeno malými veslujícími lodičkami.

„Na východě, ovšem, tyto malé lodičky byly šedé a velmi malé a jasné, kdežto západně byly malé, zlaté čluny — lesknoucí se zlatem — téměř jako malé plameny. A právě pod námi byla skála a stará klenba vedla ní.

Modrá mořská voda lomila se v zelenou pěnu kolem celé skály a veslová lod zvolna plula klenbou.“

„Znám onu skálu,“ pravil jsem. „Málem byl bych se tam utopil. Jest nazvána Faraglioni.“

„I Faraglioni. Ano, nazývala ji takto,“ odpovídal muž s bílou tváří. „Tam byla jakási pověst — ale tu —“

Položil ruku opět na své čelo. „Ne,“ pravil, „zapomněl jsem na tuto pověst.“

„Nuže, to jest první věc, na kterou vzpomínám, první sen, který jsem měl, onen malý, stinný pokoj a krásný vzduch a obloha a ona drahá má paní, se svými zářícími rameny a půvabným šatem a jak jsme seděli a mluvili pološeptem jeden k druhému. Mluvili jsme šepotem, ne proto, že by tam někdo byl a nás slyšel, ale proto, že

tam byla ještě taková svěžest myslí mezi námi, že naše myšlenky byly poněkud polekány, myslím, ježto našly konečně výrazu ve slovech. A tak ony ubíhaly vroucně.

„Brzy pocítili jsme hlad a vyšli jsme z našeho příbytku, jdouce neznámou cestou s pohyblivými dveřmi, až jsme přišli do velké jídelny — tam byl vodotrysk a hudba. Příjemné a veselé místo to bylo, se svou sluneční září a tryskající vodou a s hučením chvějících se strun. A seděli jsme a jedli a smáli jsme se jeden na druhého a nevšímal jsem si muže, který mne pozoroval od nedalekého stolu.

„Pak šli jsme do taneční dvorany. Než nemohu popsati tuto síň. Byl to nesmírný prostor — rozsáhlejší než kterákoliv budova, kterou jsem kdy spatřil — a na jednom místě byla stará brána Capri, zapadající do stěny galerie vysoko nad hlavami. Malé římsy, lodyhy a nitě ze zlata vyrážely z pilířů jako vodotrysky, proudily jako Aurora po střeše a proplétaly se, jako — jako intriky spiklenců. Vše kolem velikého kruhu pro tanečnice byly krásné sochy, neznámí draci a proplétající se podivné podivnůstky nesoucí světla. Prostor byl přesycen umělým světlem, které hanbilo novorozený den. A když jsme šli zástupem lidí, obraceli se a hleděli na nás, neboť celému světu mé jméno a tvář byly známy, a jak jsem náhle odhodil hrdost a zápas, abych přišel v toto místo. A pohlíželi též na paní vedle mne, ač polovice pověstí, jak konečně přišla ke mně, byla neznáma neb mylně vypravována. A málokteré z mužů, kteří tam byli, znám, ale považovali mne za šťastného

12 ARMAGEDDONŮV SEN.

muže, nehledíce na všechnu hanbu a nečest, které postihly mé jméno.

„Vzduch byl pln hudby, pln stejnoměrných vůní, pln souladu krásných pohybů. Tisíce krásných lidí hemžilo se kolem mně, plnili galerie, seděli v myriádách výklenku; byli oblečeni v nádherné barvy a ověnceni květy; tisíce jich tančilo kolem velikého kruhu pod bílými obrazy starých bohů a skvělé průvody jinochů a dívek přicházely a odcházely. My dva jsme tančili, ne ohyzdné jednotvárnosti vašich dnů — z onoho času, myslím — tance, které byly krásné, omamující. I nyní ještě vidím svou paní tančiti — tančiti vesele. Tančila s vážnou tváří, s vážnou důstojností a přece usmívala se na mne a lichotila mně — usmívala se a lichotila svýma očima.

„Hudba byla rozličná,“ hučel. „Pokračovala — nemohu ji popsati; ale byla nekonečně bohatší a rozmanitější než jakákoliv hudba, kterou jsem kdy slyšel za svého bdění.“

„A pak — bylo to, když jsme dotančili — muž přišel, aby mluvil se mnou. Byl to hubený, odhodlaný muž, velmi jednoduše oblečen pro takové místo, a zpozoroval jsem jeho tvář, jak mě pozoruje při snídani i potom, když jsme šli chodbou, vyhýbal jsem se jeho zrakům. Ale nyní, když jsme seděli v malém výklenku, usmívající se na radost všech těchto lidí, kteří proudili semo tamo od lesklé brány, přišel a dotkl se mne a mluvil ke mně tak, že byl jsem přinucen jej vyslechnouti.

A tázal se mne, kdy by mohl mluvit se mnou v soukromí, krátkou dobu.

„Ne,“ řekl jsem. „Nemám tajemství před svou paní. Co si přejete mně říci?“

„Pravil, že jest to všední záležitost, aneb alespoň málo zajímavá věc, než aby paní vše slyšela.“

„Snad i pro mne,“ řekl jsem.

„Pohledl k ní, jako by chtěl téměř ji prositi. Pak tázal se mne náhle, slyšel-li jsem o velkém, mstivém prohlášení, které Evesham učinil. Nyní, Evesham dosud vždy byl muž nejbližší mně ve vedení oné veliké strany na severu. Byl násilnický, ukrutný a netaktní muž, a jedině já byl jsem s to jej ovládati a obměkčiti. Bylo to spíše jeho přičiněním než mým, že ostatní byli roztrpčeni mým odchodem. Tak tato otázka, co učinil, probudila můj starý zájem o život, který jsem právě na okamžik položil stranou.“

„Nestarál jsem se o nové zprávy mnoho dnů,“ pravil jsem. „Co praví Evesham?“

„A na to muž počal, ne nerad, a přiznávám se,“ že jsem byl překvapen Eveshamovou nestoudnou zpozdilostí v divokých a výhrůžných slovech, kterých použil. A tento posel, kterého poslali ke mně, vypravoval nejen o Eveshamově řeči, ale pokračuje, tázal se o radu a poukázal na to, jak mne postrádají. Mezi tím, co mluvil, má paní seděla poněkud vpředu a pozorovala jeho tvář a mou.

„Mé staré zvyky sestrojovati plány a organisovati, osvědčily se znova. Viděl jsem dokonce, jak rychle vrátím se k severu a všechny dramatické důsledky toho. Vše, co

14 ARMAGEDDONŮV SEN.

tento muž vypravoval, nasvědčovalo rozkladu strany, ale ne její zkáze. Vracím se zpět silnější, než jsem přišel. A pak přemýšlel jsem o své paní. Vidíte — jak bych vám to řekl? Byly to jisté zvláštnosti našeho přátelství — jak věci jsou, nepotřebuji vám o tom vypravovat! — které nepřipustilo, aby odešla se mnou.

Bylo mi ji opustiti; byl bych nucen oznámiti jí vše jasně a zřejmě, kdybych měl učiniti vše, co bych mohl učiniti na severu. A tento muž věděl toto, i nyní, když mluvil k ní a ke mně, věděl to tak dobře jako já, že mé kroky za povinností jsou — nejprve odlom ení, pak opuštění. Při prvním pomyšlení můj sen o návratu byl otřesen. Obrátil jsem se prudce k muži, když se domníval, že jeho výmluvnost nabyla vrchu nade mnou.

„Co jest mi činiti s těmito věcmi nyní,“ pravil jsem. „Myslíte, že koketuji s vaším lidem, přišel-li jsem sem?“

„Ne,“ pravil; „ale“

„Nuže, nemůžete chtíti, abych odešel šamotem Ukončil jsem tyto záležitosti. Přestal jsem býti čímkoliv, jsem jen soukromníkem.“

„Ano,“ odpověděl. „Avšak přemýšlel jste? — tato rozmluva o válce, o těchto nestoudných urážkách, o těchto divokých urážkách“

„Povstal jsem.“

„Ne,“ křičel jsem. „Nepřeji si vás slyšeti. Súčtoval jsem všechny tyto události, zvažil je — a odešel jsem pryč.“

„Zdálo se, že uvažuje o možnosti další prosby. Hleděl ode mne k místu, kde paní seděla, pozorujíc nás.“

„Válka,“ řekl, jakoby mluvil pro sebe a pak odvrátil se zvolna ode mne a odcházel.

„Povstal jsem, zachytiv ve směsici myšlenek jeho výzvu, kterou pronesl, odcházejе.

„Slyšel jsem hlas své paní.

„Drahý,“ pravila; „avšak potřebují-li tebe“
 „Neukončila větu, přerušila ji těmito slovy. Obrátil jsem se k její sladké tváři, a rovnováha mé mysli klesala a kolísala.

„Přeji si jen, abych vykonal věc, ke které se neodvažují sami,“ pravil jsem. „Nedůvěřují-li Eveshamovi, ať vyrovnají se s ním sami.“

„Hleděla na mne v rozpacích.

„Ale válka“ řekla.

„Viděl jsem pochybnost v její tváři, kterou jsem viděl před tím, pochybnost o sobě a o ní, první stín odhalení, který, vidídi pevně a dokonale, rozloučí nás na vždy.

„Nyní, byl jsem starší myslí než ona, a mohl jsem ji sklonit k té neb ono víře.

„Má drahá, jediná,“ řekl jsem, „netrýzněte se těmito událostmi. Nebude války. Jistě, že nebude války. Věk válek minul. Věřte mi, že znám spravedlivost tohoto případu. Nemají na mne právo, a žádný nemá na mne právo. Měl jsem volno zvoliti svůj život a zvolil jsem tento.“

„Avšak válka,“ pravila.

„Usedl jsem vedle ní. Položil jsem jedno rámě za její a vzal její ruku do své. Umínil jsem si vypuditi její obavy — umínil jsem si naplniti její duši znova příjemnými dojmy. Lhal jsem jí, a obelhávaje ji, obelhával jsem též sebe. A

16 ARMAGEDDONŮV SEN.

ona byla až příliš ochotna věřit mně, až příliš ochotna zapomínati.

„Velmi brzy stín se rozplynul znovu a spěchali jsme k svému koupání v Grotta del Bovo Marino, kde dle svého zvyku koupali jsme se každého dne. Plovali jsme a stříkali vodou jeden na druhého, a v této lehce dmoucí se vodě stával jsem se poněkud lehčím a volnějším nežli člověk. A konečně vyšli jsme, s vodou kanoucí s nás a veselí a běželi jsme o závod mezi skalami. A pak oblékl jsem suchý koupací oblek, a seděli jsme vyhřívající se na slunci, a hned na to jsem pokynul, odpočívaje hlavou na jejích kolenách, a položila ruku na můj vlas a hladila jej něžně a dřímala jsem. A hle! jako by to bylo za dobu prasknutí struny houslové, probouzel jsem se, a byl jsem ve vlastním lůžku v Liverpoolu, v životě — dnes.

„Jen nějakou dobu nevěřil jsem, že všechny tyto živé dojmy nebyly nic než tresť snu.

„Vskutku, nevěřil jsem, že jest to sen, pro celou, střízlivou skutečnost kolem sebe. Koupal jsem se a oblékal, dle svého zvyku, a když jsem se holil, uvažoval jsem, proč já ze všech lidí měl bych opustiti ženu milovanou a vrátiti se k fantastické politice v drsném a činném severu. I kdyby Evesham vnutil opět svět ve válku, . čím bylo toto mně? Byl jsem muž se srdcem muže a proč měl bych pocítiti zodpovědnosti boha za cestu, kterou svět přeje si ubíratí se?

„Víte, že to není zúplna způsob, jak soudím o událostech, o svých osobních zájmech. Jsem právní zástupce svým zaměstnáním.

„Snění bylo tak skutečné, jak zajisté chápete, tak naprosto nepodobné snu, že stále jsem sobě připomínal malé, lhostejné podrobnosti; ano i ozdoba na obálce knihy, která leží na šicím stroji mé paní v jídelně, připomínala mně s největší živostí pozlacený lem, který vroubil celé křeslo ve výklenku, kde jsem mluvil s vyslancem své opuštěné strany. Slyšel jste kdy o snu, který by měl podobnou povahu jako onen?“

„Jako?“

„Takže byste připomněl si později malé podrobnosti, jež jste zapomněl.“

Přemýšlel jsem. Nepovšiml jsem si před tím zmíněné věci, ale mluvil pravdu.

„Nikdy,“ pravil jsem. „To jest, čeho nikdy si nevšímáte u svých snů.“

„Ne,“ odpověděl. „Avšak to jest právě, co jsem činil. Jsem právním zástupcem v Liverpoolu, a neubráníl bych se údivu, co by klienti a obchodníci, se kterými mluvím ve své úřadovně, si pomyslili, kdybych jim řekl náhle, že jsem miloval děvče, které by se narodilo za několik set let aneb podobně od této doby a že jsem se mučil s politickými událostmi svých pra-pra-pra vnuků. Byl jsem toho dne zaměstnán hlavně nájemní smlouvou roku devatenáctsetdevět. Byl to soukromý stavitel a spěchal, ale přáli jsme si spoutati jej každým možným způsobem. Rozmlouval jsem s ním, a prozradil jistý nedostatek rozvahy, který poslal mě v lože dosud rozhněvaného. Této noci neměl jsem snu. Ani následující noci jsem nesnil, alespoň se tak pamatuji.“

18 ARMAGEDDONŮV SEN.

„Cosi z přílišné skutečnosti z přesvědčení vyprchalo. Počal jsem bezpečně chápat, že to byl sen. A pak vrátil se znova.

„Když sen objevil se znova, asi čtyři dny na to, byl zcela rozdílný. Považuji za jisté, že čtyři dny minuly též ve snu. Mnohé události přihodily se na severu, a jejich stín opět vrátil se mezi nás, a tentokráte nebylo tak snadno jej zaplašiti. Poznával jsem to v zasmušilém uvažování. Proč, všemu na vzdory, měl bych jíti zpět, jíti zpět na celý zbytek svých dnů zápasiti a strádati, urážkám a neustálé nespokojenosti vstříc, prosté proto, abych zachránil sta milionů všedního lidu, který jsem nemiloval, pro který až příliš často nemohl jsem učiniti ničeho, než jím pohrdati, z útrap a úzkostí války a nekonečného zmatku? A konečně mohl bych minouti se cílem. Oni všichni hledali svůj vlastní, úzký cíl, a proč neměl bych já — proč neměl bych žíti jako muž? A z takových myšlenek její hlas volal mě, a pozdvihl jsem oči.

„Poznal jsem, že bdím a se procházím. Vyšli jsme nad Zábavní Město, byli jsme poblíž vrcholu Monte Solaro, hledíce k zátocce. Bylo pozdní odpoledne a velmi jasno. Daleko odtud v levo Ischia visela ve zlaté mlze mezi mořem a oblohou a Neapol byla chladně bílá proti pahorkům, a před námi byl Vesuv se štíhlým a tenkým praporcem, sypajícím se posléze jako peří k jihu, a zříceniny Torre dell Annunziata a Castelannuare nedaleko se třpytící.“

Přerušil jsem jej prudce: „Byl jste v Capri, ovšem?“

„Jen v tomto snu,“ pravil, „jen v tomto snu. Vše za zátokou za Sorrentem byly plovoucí paláce Zábavního Města, zakotvené a řetězy spoutané. A na sever byla široká plovoucí lešení, která přijímala aeroplany. Aeroplany slétaly s oblohy každého odpoledne, každý přinášel tisíce výletníků z nejbližších dílů země ke Capri a k jeho rozkoším.

„Avšak povšimli jsme si jich jen náhodou, ježto tento večer měl se objeviti neobyčejný pohled. Pět válečných aeroplanů, které dlouho netečně dřímaly ve vzdálených arsenalech ústí Rýnu, manevrovalo nyní na východním nebi. Evesham uvedl v úžas svět, neboť dal tyto a jiné vyrobiti a posílal je, aby kroužily zde neb onde. Byla to účinná výhrůžka ve velké hře krutosti, kterou prováděl, a překvapila i mne samotného. Byl jedním z oněch neuvěřitelně hloupých, energických lidí, kterým se zdá, že jsou posláni nebem, aby tvořili neštěstí. Jeho energie na první pohled podobala se podivuhodně schopnosti! Avšak neměl důmyslu, ani vynalézavosti, jen pošetilou, mocnou, stále jejun ášející sílu vůle a slepou víru ve své zpozdilé, nevědomé štěstí, které pomůže jemu zvítěziti. Vzpomínám, jak vystoupili jsme na vrchol předhoří, pozorující eskadru kroužící daleko odtud, a jak oceňoval jsem plný dosah tohoto pohledu, nahlížeje zřejmě, jakou cestou věci mají se bráti. A pak nebylo zrovna příliš pozdě. Mohl jsem se vrátiti, myslím, a zachránil bych svět. Lidé severu by mne následovali, věděl jsem, jen s podmínkou, že bych v jedné věci uchoval jejich mravní zásady. Východ

20 ARMAGEDDONŮV SEN.

a jih by mně důvěřoval, jako by nedůvěřovali jinému severnímu muži. A věděl jsem, že mohl jsem pouze předložit vše jí a dovolila by mně odejítí ... Ne proto, že by mne nemilovala!

„Jedině nepřál jsem si odejítí, má vůle vzpírala se každému jinému úmyslu. Tak nedávno setřásl jsem se sebe šotka zodpovědnosti: byl jsem tak svěží odpadlík od povinnosti, že jasnost denního světla, ve které m ě 1 bych jednati, neměla nejmenší moci dotknouti se mé vůle. Mou vůlí bylo žítí, užítí hojně zábav a činiti svou drahou paní šťastnou. Avšak ačkoliv tento pocit velmi zanedbávaných povinností neměl síly mne vylákati, mohl by mne učiniti zamlklým a výčitkami stíhaným, olupovati dny, které jsem strávil o polovici jejich jasnosti a probouzeti ve mně temné úvahy za nočního klidu. A když jsem stál a pozoroval Eveshamovy aeroplany mihnouti se v tu neb onu stranu — tyto ptáky nekonečně zlověstného znamení — její oči tázaly se mé tváře, její výraz zastínil se zmatkem. Její tvář byla šedá, poněvadž západem slunce bledla obloha. Nebylo její chybou, že mne zadržovala zpět. Prosila mě, abych odešel od ní a opět v noční době a se slzami mě prosila, abych odešel.

„Konečně byl to její duch, který mě probudil ze zádumčivosti. Obrátil jsem se k ní náhle a vyzval ji, aby běžela o závod.dolů po stráni hory. ‚Ne,‘ pravila, snad proto, že pochyboval jsem o její vážnosti, ale byl jsem rozhodnut, učiniti přítrž této zádumčivosti a přiměl jsem ji, že běžela — nikdo nemůže býti zadumán a smutný,

vypoví-li dech jemu službu — a když klopýtla, běžel jsem s rukou pod její paží. Běželi jsme dolů kolem několika lidí — zajisté, že poznali mou tvář. A na půli cestě k údolí povstal hluk ve vzduchu klink-klank, klink-klank a zastavili jsme se, a v tu chvíli nad vrcholkem pahorku válečné přístroje letěly jeden za druhým.“

Muž byl patrně v rozpacích na počátku svého popisu.

„Čemu se podobaly?“ tázal jsem se.

„Nebojovaly nikdy,“ pravil. „Byly úplně podobny pancířům za našich dnů; nebojovaly nikdy. Nikdo nevěděl, co by mohly vykonati, kdyby mužstvo v nich bylo podrážděno; málokterí snažili se dokonce o tom přemýšleti. Byla to velká vzduchem plovoucí tělesa jako hrot kopí bez rukojeti, s propellerem na místě rukojeti.“

„Ocel?“

„Ne ocel.“

„Aluminium?“

„Ne, ne, nic takového. Směs, která byla‘ velmi všední — tak všední, jako mosaz, na příklad. Byla nazývána — dovolte “ Stiskl své čelo prsty jedné ruky. „Zapomínám všechno,“ pravil.

„A nesla děla?“

„Malá děla, vypalující ohromně explosivní pumy. To byla theorie, ale nikdy nebojovaly. Nikdo nemohl říci přesně, co se stane. A zatím se domnívám, že to bylo velmi příjemno kroužení vzduchem jako let vrabců mladých, rychle a pohodlně. Myslím, že kapitánové nepokoušeli se mysliti příliš jasně, čemu ve skutečnosti se

22 ARMAGEDDONŮV SEN.

podobají. Tyto létající válečné stroje byly jen jedním druhem nekonečných válečných vynálezů, které byly vynalezeny a upadly v nečinnost za dlouhého míru. Byly to všeho druhu věci, které lidé kuli a brousili; pekelné přístroje, pošetilé přístroje; věci, kterých nikdo nevyzkoušel; velké stroje, hrozně výbušné, velká děla. Znáte pošetilou cestu těchto vynalezavých lidí, kteří budují tyto věci; odhodí je jako bobrové stavějící hráze a nemají již smyslu pro řeky, jejichž tok mění v zemích, které přejí si zavodniti!

„Když jsme se ubírali vinoucí se stezkou zpět k svému hotelu, v šeru, viděl jsem vše před sebou: seznal jsem, jak jasně a beznadějně události klonily se k válce v Eveshamových zpozdilých, násilnických rukách a měl jsem neurčitý pokyn, na co válka by se obmezovala za těchto nových okolností. I tehdy, ač jsem věděl, že blížila se hranice mé příhodné doby, necítil jsem v sobě vůli jíti zpět.“

Povzdechl.

„To byla má poslední vhodná příležitost.

„Nešli jsme do města, až nebe bylo plno hvězd, tak procházeli jsme se na vysoké terasse, na té neb oné straně — radila mně, abych šel zpět.

„Nejdražší/ pravila, a její sladká tvář hleděla vzhůru ke mně, „to jest smrt. Tento život, který vedete, jest smrt. Vrať se zpět k nim, vrať se zpět ke své povinnosti ‘

„Dala se do pláče, mluvíc mezi vzlykotem, a vinouc se k mému rameni, když řekla toto: ‚Jdi zpět — jdi zpět.“

„Pak náhle umlkla a hledě dolů do její tváře, četl jsem v okamžiku, o jakém činu přemýšlela. Byl to jeden z okamžiků, kde každý vidí.

„„Ne!“ řekl jsem.

„„Ne?“ tázala se překvapena a myslím, že i poněkud úzkostlivá odpověděti k své myšlence.

„„Nic,“ pravil jsem, „nevrátí mne zpět. Nic! Volil jsem Lásku, volil jsem a svět musí jíti. Cokoliv ať se stane, budu žíti tento život — budu žiti vám! To nic neodvrátí mne od tebe; nic, drahoušku. Ano — . i kdybyste zemřela — i kdybyste zemřela“

„„Nuže?“ mluvila slabým šepotem.

„„Pak — umřel bych rovněž.“

„A než mohla znova mluvit, počal jsem mluvit, mluvit výmluvně — jak bych mohl činiti v onom životě — mluvit o čisté lásce, abychom učinili život, který žijeme, hrdinským a slavným; a že věc, kterou jsem zradil, jest poněkud obtížnou a nadmíru nešlechtnou, takže by bylo záhodno, nevšímati si jí. Celou. duši směřoval jsem k tomu, abych obestřel tímto klamem tuto záležitost, přeje si nejen přesvědčiti ji, ale i sebe sama. Mluvili jsme a ona tiskla se ke mně, též úplně nerozhodna mezi vším, co jí se zdálo vznešeným a vším, o čem věděla, že jest sladké. A konečně stávalo se to hrdinstvím, houstnoucí neštěstí světa tvořilo jen cosi podobného velebně zapadajícímu slunci při naší bezpříkladné lásce, a my dvě ubohé duše byly jsme hrdé tam naposledy, oděny v onen nádherný klam, zpity spíše překrásným preludem, pod tichými hvězdami.

24 ARMAGEDDONŮV SEN.

„A tak pravý čas uplynul.

„Byla to má poslední příznivá chvíle. A když jsme se procházeli tam v tu neb onu stranu, vůdcové jihu a východu scházeli se, aby se usnesli na prudké odpovědi, která otrásla na vždy Eveshamovou neohrabaností, a sestavili se a čekali. A po celé Asii a oceanu a jihu, vzduch a dráty chvěly se svými výstrahami k přípravě — k přípravě.

„Ani jeden člověk nevěděl, co jest válka; ani jeden nemohl si představit, s těmito novými vynálezy, jakou hrůzu válka přinese. Věřím, že přemnoho lidí dosud věřilo, že je to záležitost lesklých uniforem a hřmících salv, triumfů, praporů a stužek — v době, když polovice světa dovážela zásobu potravin z krajín deset tisíc mil vzdálených “

Muž s bílou tváří ustal. Pohlédl jsem naň a jeho tvář byla upřena na podlahu. Malá železniční stanice, řetěz obtížených vozů, strážní domek a pozadí chatrče mihly se bleskurychle kolem okna vozu, a projížděli jsme mostem s dunivým rachotem, odrážejícím se v těžkém zvuku vlaku.

„Na to,“ pravil, „často měl jsem sen. V nocích tří týdnů tento sen byl mým životem. A nejhorším bylo, že byly noci, kde nemohl jsem snít, kdy ležel jsem přehazuje se na posteli v tomto ohavném světě; a tam — kdesi pro mne ztracené — dály se věci — důležité, hrozné ... Žil jsem nocím — mé dny, mé dny bdění, tento život, který žiji nyní, stával se vybledlým, vzdáleným snem, silnou rouškou zastřeným, obálkou knihy.“

Přemýšlel.

„Mohl bych vám vypravovati vše, vypravovati vám každou malou událost ve snu, ale o tom, co konal jsem ve dne — nikoliv. Nemohl bych říci — nemohl bych vzpomenouti. Má paměť — má paměť vyhynula. Zaměstnání životní uniká z mé “

Nahnul se v před, a stíkl své oči rukama. Dlouhou dobu nepromluvil.

„A pak?“ tázal jsem se.

„Válka propukla jako divá vichřice.“ Hleděl přeci sebe na nevýslovné věci „A pak?“ doléhal jsem znova.

„Jeden obrys neskutečnosti,“ pravil, hlubokým tonem muže, který mluví pro sebe, „a byli by se stah můrami. Ale nebyli můrami — nebyli můrami. Ne!“

Mlčel tak dlouho, že svítalo mi, abych nebyl v nebezpečí a neztratil jsem zbývající část děje. Než, on mluvil dále v témž tonu, zpytuje své svědomí.

„Co měl jsem tam činiti, než utéci? Nepomyslíl jsem na to, že by válka mohla zasáhnouti Capri — zdálo se mi, že Capri jest mimo toto vše, jako opak tomu všemu; ale dvě noci na to celé město ozývalo se voláním a hlučením, každá skoro žena a každý druhý muž nosil odznak Eveshamův odznak — a nebylo tam hudby, ale hašteřivý válečný zpěv znova a znova, a všude lidé najímání do vojenských služeb, a v tanečních síních byla vojenská cvičení. Celý ostrov byl zmítán pověstmi; říkalo se opět a opět, že boj počal. Neočekával jsem toho. Spatřil jsem tak málo ze života rozkoše, že jsem nepočítal s násilím dobrovolníků. A co se mne týče, byl jsem toho vzdálen.

26 ARMAGEDDONŮV SEN.

Byl jsem jako muž, který byl by mohl zabránit ohni skladiště. Čas minul. Nebyl jsem ničím; nejješitnější výrostek s odznakem výše se cenil než já. Dav dorážel na nás a skučel do našich uší; ten prokletý zpěv nás ohluchl; žena křičela na mou paní, protože odznaku na ní nebylo, a my oba šli jsme zpět do svého bytu — potrháni a potupeni — má paní bílá a mlčící a já třesoucí se hněvem. Tak rozrušen jsem byl, že byl bych se pohádal s ní, kdybych jen jediný stín vyčetl v jejích očích.

„Všechna nádhera ze mne zmizela. Chodil jsem nahoru a dolů po naší skalní sluji, a venku bylo ve tmách moře a světlo jižním směrem, které zaplálo, míjelo kolem a vrátilo se zpět.

„Musíme odejiti z tohoto místa,“ pravil jsem znovu a znovu. „Volil jsem a nechci míti ruku v těchto zmatcích. Nechci míti ničeho z této války. Vytrhli jsme své životy z těchto všech věcí. To není útočiště pro nás. Dovol, abychom odešli.“

„A druhého dne byli jsme v letu z války, která pokrývala svět.

„A vše ostatní byl útek — vše ostatní byl útek.“ Zamyslíl se zádumčivě.

„Jak mnoho bylo toho?“

Neodpověděl.

„Kolik dní?“

Jeho tvář byla bílá a stažená a jeho ruce byly vzepiaty. Nepovšiml si mé zvědavosti.

Pokoušel jsem se přivábiti jej zpět k jeho vypravování otázkami.

„Kam jste cestoval?“ tázal jsem se.

„Kdy?“

„Když jste opustil Capri.“

„Jihozápadně,“ pravil a pohlédl na mne podruhé.
„Cestovali jsme ve člunu.“

„Ale domníval bych se, že v aeroplanu?“

„Byly chyceny.“

Netázal jsem se dále. Hned na to myslil jsem, že počal znova. Vybuchl s pádnou jednotvárností:

„Avšak k čemu to? Jestliže, věru, tato bitva, toto vraždění a úzkost jest život, proč máme tak živou touhu po rozkoši a kráse? Není-li žádného útočiště, není-li žádného místa míru, a jestliže všechny naše sny o pokojných místech jsou pošetilost a šálení, proč máme takové sny? Věřu nebyla to nešlechetná touha, nízké záměry, které nás tuto přivedly; byla to Láska, která nás uvedla v samotu. Láska přišla ke mně se svýma očima a oblečena ve své kráse, velebnější než vše ostatní

na světě, v téže podobě a barvě života, a odvolala mne pryč. Umlčel jsem všechny hlasy, odpověděl všem otázkám — přišel jsem k ní. A náhle nebylo tam ničeho než válka a smrt!“

Měl jsem dobrou myšlenku. „Konečně,“ pravil jsem, „mohl to býti jen sen.“

„Sen!“ křičel, ohnivě na mne pohlížeje, „sen — když i nyní “

Po prvé to bylo, co se rozohňoval. A slabý ruměnc vplížil se do jeho tváře. Pozdvihl otevřenou ruku a začal ji a klesala až k jeho kolenu. Mluvil, hledě ode mne stranou a po celý ostatní čas hleděl stranou. „Jsme přeludy,“ pravil, „a přeludy přeludů, žádostí jako mrak stínu a vůle jako slámy, která krouží ve vichru; dny míjejí, ochočují a přejí si nás přenést jako vlak unáší stíny svých světél — není-li tomu tak? Ale jedna věc jest skutečná a jistá, jedna věc není látkou snů, ale věčná a trvanlivá. Jest to střed v mém životě, a všechny ostatní věci kolem ní jsou podřaděny aneb úplně marny. Miloval jsem ji, onu ženu. A ona i já jsme oba mrtvi!

„Sen! Jak může to býti sen, když ponořila živoucí život v nesmiřitelný bol, kdy činí vše, pro co jsem žil a o co jsem se staral, bezcenným a bezvýznamným?

„Až do toho okamžiku, kdy byla usmrcena, věřil jsem, že jsme měli dosud naději uniknouti,“ pravil. „Celou noc a ráno, kdy jsme pluli mořem od Capri k Salcinu, mluvili jsme o úteku. Byli jsme plni naděje a myšlenka tanula nám až do konce, naděje v život, který bychom pospolu vedli, daleko od toho všeho, daleko od bitvy a zápasu, divokých a prázdných vášní, prázdných sobeckých ‚ty máš‘ a ‚ty nemáš‘ — světa. Byli jsme povzneseni, jako by byla naše prosba svatou věcí, jako by rovněž láska jednoho k druhému byla nám povoláním

„I když z našeho člunu viděli jsme krásný obličej oné velké skály Capri — již rozbrázděné a rozeklané umístěnými děly a úkryty, které měly učiniti ji pevností,

nevšímali jsme si pranic hrozícího krveprolití, ač šílené přípravy vznášely se kolem v kotoučích a oblacích prachu na sto bodech kolem Šeda; avšak vskutku, vysvětlil jsem si vše. Tam, jak víte, byla skála, dosud krásna přes všechny své rány, s nesčetnými okny a branami a cestami, řada za řadou, na tisíc stop, ohromné šedé rytiny, přerušované terassami vínem oděnými a citronovými a pomerančovými lesy a spoustou agave a bodlavých hrušek a s dechem mandlových květů. A zpod brány, která jest vystavěna nad Piccola Marina, jiné čluny přijížděly; a jak jsme jeli kolem mysu a v dohled pevniny, jiná malá řada člunů se objevila, unikajíc před větrem k jihozápadu. V malém okamžiku množství lidu vystoupilo, vzdálenější jako malé skvrny lazurově modré ve stínu východního zálivu.

„Je to láska a rozum,“ pravil jsem, utíkaje ze vší této šílenosti války.

„Ačkoliv jsme hned na to spatřili eskadru aeroplanů, letících přes jižní moře, nedbali jsme toho. Tam byla — linie malých teček na nebi — a pak více, tečkujíc jiho-východní obzor, a pak ještě více, až celá ona čtvrtina oblohy byla tečkována modrými skvrnami. Nyní byly všechny tenkými malými proužky modrého, a nyní jeden a nyní množství jich předhánělo se a plulo stejnoměrně. Přicházely, rostouce, padajíce a většíce se, jako nějaký ohromný útěk racků anebo mandelíků aneb podobných ptáků, pohybující se s podivuhodnou stejnoměrností, ano i když snížily se blíže, šířily se po větší šíři oblohy. Jižní

30 ARMAGEDDONŮV SEN.

křídlo smrštilo se v mrak jako oštěp šípu před sluncem. A pak náhle zatačely se kolem k východu a pluly východně, menšíce se víc a více a zjasňující se opět a opět, až zmizely z oblohy. A potom pozorovali jsme severně a velmi vysoko Eveshamovy válečné stroje visící vysoko nad Neapolí jako večerní hejno komárů.

„Zdálo se, že nemají více co činiti s námi, než hejno ptáků.

„I vzdálené dunění děl daleko odtud na jiho-východ zdálo se nám bez významu . . .

„Každého dne, každý sen na to, byli jsme dosud pobouřeni, dosud hledající ono útočiště, kde bychom žili a se milovali. Únava doléhala na nás, bolest a mnoho úzkostí. Neboť ačkoliv jsme byli zaprášeni a potřísněni namáhavou cestou, polovyhladovělí a s hrůzou mrtvých mužů, které jsme spatřili i útěk venkovanů — neboť velmi brzo chuť k boji uchvátila poloostrov — s těmito zjevy, pronásledujícími naše mysle, vše jedině vyplývalo, abychom prohlubovali svůj úmysl utéci. Ó, jak byla udatná a trpělivá. Ona, která nikdy nehleděla tváří v tvář strádání a únavě, měla zmužilost pro sebe — a mne. Cestovali jsme na tu neb onu stranu, hledající východiště, z krajiny ovládané plenícím shromažďujícím se vojskem válečným. Z počátku byli také jiní uprchlíci; ale nepřidružili jsme se k nim. Někteří unikli na sever, někteří byli zachyceni proudem venkovanů, který ubíral se hlavními cestami, mnozí vydali se v ruce vojsk a byli posláni severně. Mnozí z mužů byli násilně zařaděni do vojska. My však drželi

jsme se stranou od těchto událostí; nepřinesli jsme peníze, abychom podplacením zjednali si cestu na sever, a bál jsem se o svou paní v rukou zařaděných davů. Přistáli jsme v Salernu a byli jsme obráceni zpět z Cavy a pokusili jsme se přejít k Taranto průsmykem nad Mount Alburno, avšak byli jsme zahnáni zpět nedostatkem potravy a tak bylo nám přijít dolů mezi močály Paestumské, kde ony veliké chrámy stojí o samotě. Měl jsem jakous neurčitou myšlenku, že v Paestumu bude mi možno najít člun aneb něco podobného a vydati se ještě jednou na moře. A tam to bylo, kde bitva nás překvapila.

„Jakási duševní slepota mne postihla. Zřejmě mohl jsem vidět, že jsme byli sevřeni; že velká síť onoho obra Války měla nás ve svých spárech. Mnokrát spatřili jsme najatá vojska, která přišla dolů ze severu, jdouce tím neb oním směrem a narazili jsme na ně ve vzdálenosti, mezi horami klestící si cestu pro střelivo aneb připravující se k vytahování děl. Jednou domnívali jsme se, že na nás vystřelili, považující nás za vyzvědače —ať jest jakkoliv, střela letěla duníc nad námi. Několikrát byli jsme ukryti v lesích před poletujícími aeroplany.

„Než. všechny tyto věci nás nezaměstnávají nyní, tyto noci útěku a bolesti . . . Byli jsme v otevřeném místě nedaleko těchto velkých chrámů Paestumských, konečně, na bělavé, kamenité ploše pokropené ostrými křovinami; prázdná a osamělá byla a tak rovná, že háj eucalyptový daleko odtud ukazoval se až ke kořenům svých kmenů. Jak vidím vše to! Má paní seděla dole pod křovím, odpočívajíc

chvíli, neboť byla velmi slabá a unavená, a já stál jsem pozoruje, zdali bych mohl odhadnouti vzdálenost výstřelů, které přicházely a odcházely. Byl to dosud boj na vzdálenosti mezi jedním a druhým vojskem s těmito hroznými novými zbraněmi, kterých před tím nikdy nebylo použito: děla, která donášela do neviditelné vzdálenosti, a aeroplany, které by způsobily — — Co by způsobily, žádný člověk nemůže předem říci.

„Věděl jsem, že jsme mezi dvěma armádami, a že blížily se k sobě. Věděl jsem, že jsme byli v nebezpečí a že nemůžeme se zastaviti tam a odpočívati.

„Ač všechny tyto věci tanuly v mé mysli, byly přece v pozadí. Zdálo se mi, že jsou to věci, jež se nás netýkají. Především pomýšlel jsem na svou paní. Bolestný zármutek mne naplňoval. První dobu domnívala se, že jest na smrt unavena a vypukla v pláč. Za sebou mohl jsem slyšeti její vzlykot, ale nechtěl jsem se otočiti k ní, poněvadž jsem věděl, že měla zapotřebí se vyplakati a přidržovala se mne tak daleko a tak dlouho. Bylo dobře, myslil jsem, neboť neměl jsem ani tušení o věci, která

vznášela se tak blízko. I nyní mohu viděti ji, jak seděla tam, půvabný vlas na její šíji, mohu opět označiti vyhlubující se důlek na její tváři.

„Kdybychom se odloučili,“ pravila, kdybych vám dovolila odejítí.“

„Ne,“ pravil jsem. „I nyní nelituji. Nechci litovati; volil jsem, a chci volbu dodržeti do konce.“

„A pak

„Nahoře na obloze zablesklo se cosi a prasklo, a všude kolem nás spatřil jsem kulky vyrážející hluk jako plná hrst bobů prudce vržených. Vylámaly kameny kolem nás a vířily kolem s úlomky hlíny a pokračovaly ...“

Položil ruku k ústům a pak navlhčil rty.

„Při záblesku obrátil jsem se kolem . . .

„Víte — povstala

„Povstala, víte, a pohnula se krok ke mně „Jako by přála si opřít se o mne

„A byla prostřelena srdcem.“

Umlkl a upřeně na mne hleděl. Poznal jsem celou onu zpozdilou neschopnost, kterou Angličan cítí za podobných okolností. Setkal jsem se s jeho očima na okamžik a pak vyhlédl jsem oknem. Dlouhou dobu mlčel. Když naposledy pohledl jsem naň, seděl vzadu ve svém rohu, ramena sražena, a jeho zuby hlodaly na jeho kloubech.

Hryzl nehet prudce a hleděl naň.

„Nesl jsem ji,“ pravil, „k chrámům, ve svých pažích — ač toho nebylo zapotřebí. Nevím proč. Zdály se mně druhem útočiště, trvaly tak dlouho, myslím.

„Zemřela zajisté okamžitě. Jedině — mluvil jsem k ní — celou cestu.“

Znova ticho.

„Viděl jsem tyto chrámy,“ pravil jsem neočekávaně, a věru přivedl tyto slunné arkády z omšelého pískovce znovu velmi živě v mou paměť.

„Byl šedý, velmi šedý. Usdl jsem na skácený pilíř a

držel ji ve svých pažích . . . Ticho, když první žvatlání přestalo. A po malé chvíli ještěrka vyběhla a běhala opět kolem jako by nedálo se nic neobyčejného, jako by nezměnilo se nic . . . Bylo tam hrozné ticho, slunce vysoko a stíny pokojné; i stíny šatů na pažení byly tiché — ač prudká trhnutí a rány ozývaly se všude kolem na obloze.

„Zdá se mi, že se pamatuji, že aeroplany přišly z jihu, a že bitva ustoupila na západ. Jeden aeroplan byl zasažen, převržen a spadl. Pamatuji toto — ač nijak mne to nezajímalo. Nemělo to patrně pro mne významu. Byl jako zraněný racek — tlukoucí sebou nějakou dobu ve vodě. Mohl jsem jej viděti pod lodí chrámovou — černý předmět v jasněmodré vodě.

„Tři neb čtyřikráte pumy praskaly kolem křoví a pak bylo ticho. Pokaždé, kdykoliv se tak stalo, ještěrky zalezly a skrývaly se nějakou dobu. Tím bylo celé neštěstí ukončeno, leda že jednou přímo letící kulka roztránila kámen těsně vedle — vyhladila právě čerstvý, jasný povrch.

„Když stíny se dloužily, ticho zdálo se větší.

„Zvláštní věc,“ podotkl, dle zvyku muže, který vede všední rozhovor, „je ta, že jsem nemyslil — úplně nemyslil. Seděl jsem s ní ve svých pažích mezi kameny — ve stavu ztupělosti — nehybný.

„A nepamatuji se, že bych se probudil. Nepamatuji se, že bych se byl oblékl toho dne. Víím, že jsem se shledal ve své úřadovně, s otevřenými a rozřezanými dopisy před sebou, a jak jsem byl překvapen nemožností, že tam jsem, vida, že ve skutečnosti jsem seděl, ohromen, v onom

Paestumském chrámu s mrtvou ženou ve svých pažích. Četl jsem dopisy jako stroj. Zapomněl jsem, o čem pojednávaly.“

Umlkl, a nastalo dlouhé mlčení.

Pojednou zpozoroval jsem, že jedeme dolů po stráni z Chalk Farm do Eustomu. Podivil jsem se, že čas tak rychle minul. Obrátil jsem se k němu s brutální otázkou, s tonem „Nyní aneb nikdy“.

„A snil jste opět?“

„Ano.“

Zdálo se, že přeje si skončiti. Jeho hlas byl velmi hluboký.

„Ještě jednou, a vždy jen na několik okamžiků. Připadalo mi, že jsem se prudce probudil z velké nevědomosti, že jsem se pozdvihl a usedl, a tělo leží tam na kamenech vedle mne. Vychrtlé tělo. Ne její, víte. Tak brzy — nebylo to její

„Snad slyšel jsem hlasy. Nevím. Jediné jasně vím, že lidé přicházeli do této samoty, a to byla poslední pohana.

„Povstal jsem a procházel jsem se chrámem, a pak přišel v dohled — nejprve jeden muž se žlutou tváří, oblečen ve špinavou, bílou uniformu, modrý lem, a pak ještě několik, kteří vylézali na hřeben zdi zmizelého města a schoulili se tam. Byly to malé jasné postavy ve slunečním světle a pak visely se zbraní v ruce, obezřetně hledíce před sebe.

„A dále odtud viděl jsem jiné a pak několik na jiném

36 ARMAGEDDONŮV SEN.

místě zdi. Byla to dlouhá, volná řada mužů v otevřené řadě.

„Hned na to muž, kterého po prvé jsem spatřil, povstal a zvolal povel, a jeho mužové šli, skákající dolů se zdi, do vysokých lesů ke kostelu. Sešplhal se dolů s nimi a vedl je. Přišel hledě mně do tváře, a když mě Viděl, zastavil se.

„Nejprve pozoroval jsem tyto muže z pouhé zvědavosti, ale když jsem spatřil, že zamýšleli jít ke chrámu, nutilo mne, abych jim to zakázal. Zvolal jsem na důstojníka.

„Nesmíte jít sem,‘ křičel jsem, Jsem zde, jsem zde se svou mrtvou.’

„Pohledl na mne přísně, a pak zvolal ke mně zpět otázku v jakémisi neznámém jazyku.

„Opakoval jsem, co jsem řekl.

„Vzkřikl opět a rozpřáhl jsem ramena a stál jsem tiše. Hned na to mluvil ke svým mužům a postoupil vpřed. Nesl obnažený meč.

„Naznačoval jsem mu, aby držel se zpět, ale on šel stále vpřed. Mluvil jsem opět k němu velmi trpělivě, a jasně:

„Nesmíte sem přijít. Toto jsou staré chrámy, a jsem zde se svou mrtvou.’

„Hned byl tak těsně u mne, že jsem mohl vidět jasně jeho tvář. Byla to úzká tvář, s mdlýma, šedýma očima a černým vousem. Měl jizvu na svém hořejším rtu, byl

špinavý a nečesaný. Křičel nesrozumitelná slova, otázky, snad na mne.

„Vím nyní, že se mne bál, ale tehdy mne to nenapadlo. Když jsem se pokusil vysvětlovati jemu, přerušil mě pánovitými slovy, rozkazuje, tuším, abych stál stranou.

„Chtěl jíti kolem mne, a zachytil jsem jej.

„Viděl jsem, že jeho tvář se změnila, když jsem jej uchopil.

„Vy pošetilče,“ křičel jsem, „Což nevíte? Ona jest mrtva!“

„Ustoupil zpět. Pohlédl na mne krutýma očima. Viděl jsem, že určitý druh radostného rozhodnutí klíčí v nich — rozkoš. Pak náhle se zachmuřenou tváří otočil svým mečem zpět — tak — a udeřil.“

Prudce se zastavil.

Povšiml jsem si změny rychlosti jízdy vozu. Brzdy pozdvihly své hlasy a vůz skřípal a trhal sebou. Tento přítomný svět důrazně žádal svého práva, stával se křiklounským. Viděl jsem zamžným oknem obrovská elektrická světla zářící dolů s vysokých stěžňů na mlhu, viděl jsem řady místních prázdných povozů jedoucích kolem, a pak strážní budka — ukazující seskupení zelena a červena do kalného londýnského šera, ubíhala za nimi. Pohlédl jsem opět na jeho svrastělé rysy.

„Proklál mě srdcem. Bylo to s pocitem údivu — ne strachu, ne bolesti — ale právě zděšení, že jsem cítil, jak meč mnou proniká, cítil, jak meč vniká úplně do mého těla. Neporanil mne, víte. Neporanil mne vůbec.“

38 ARMAGEDDONŮV SEN.

Osvětlený žlutý perron přišel do zorného pole, unikaje zprvu rychle, pak zvolna a naposled vlak zastavil se se skřípotem. Nejasné postavy lidí míjely venku sem tam.

„Euston!“ křičel hlas.

„Nemyslíte?“

„Nebylo bolesti ani palčivosti, neb bodání. Zděšení a temnota zahalovala vše. Ohnivý, brutální obličej přede mnou, tvář muže, který mě zavraždil, zdály se ustupopovati. Byl jsem vyrván životu“

„Euston!“ křičely hlasy venku; „Euston!“

Dveře vozu se otevřely s vnikajícím přítokem zvuku a nosič stál pohlížeje na nás. Zvuky klepajících dveří, a zvuk podkov drožkářských koní a za těmito dojmy beztvorný, vzdálený rachot londýnských křemenitých dlažeb doléhal k mému sluchu. Povozy se zavazadly a rozžehnuté lampy plápolaly podle perronu.

„Temno, přítok temna, které se otevřelo a rozšířilo a zatemnilo všechny věci.“

„Nějaké zavazadlo, pane?“ tázal se nosič.

„A jaký byl konec?“ tázal jsem se.

Zdálo se, že váhá. Pak téměř neslyšitelně odpověděl „Ne.“

„Chcete říci?“

„Nemohl jsem se k ní dostat. Byla tam na druhé straně chrámu A pak“

„Ano,“ naléhal jsem. „Ano?“

„Můry,“ křičel, „můry, vskutku! Můj Bože! Velcí ptáci, kteří bojovali a trhali.“